Memo

0098105756

Aan:	De gemeenteraad
Van:	College van B&W
Afdeling:	Ruimte
Datum:	22 februari 2021
Onderwerp:	Memo Biodiversiteit
Bijlage memo:	n.v.t.
N.a.v. toezegging raad d.d.:	2 juni 2020 en presentatie

In de Beleidsbrief Klimaat en Duurzaamheid is de memo Biodiversiteit aangekondigd. Onze ambitie is om de biodiversiteit te herstellen en/of te versterken. In deze memo leest u wat we in 2021 gaan doen om binnen de huidige beleidskaders hier invulling aan te geven. We brengen de knelpunten en kansen in beeld. We gaan een onderzoek uitvoeren welke we binnen de bestaande budgetten gaan financieren. Op basis van dat onderzoek is ons streven om in het laatste kwartaal van 2021 een ambitiedocument met uitvoeringsparagraaf aan u voor te leggen.

Aanleiding
De diversiteit van de flora en fauna staat steeds meer onder druk. De grote afname van de insectenstand was o.a. de aanleiding om in Nederland afspraken te maken om verdere achteruitgang te stoppen. Bescherming en vergroting van de biodiversiteit is een maatschappelijke verantwoordelijkheid geworden. Het krijgt in de media veel aandacht. De bewustwording groeit en er komen steeds meer burgerinitiatieven.

Biodiversiteit is van belang voor een schone en gezonde wereld. Meer diversiteit in soorten geeft stabiliteit en draagt bij aan een evenwichtig ecosysteem. Dat is van belang voor onze leefomgeving.

Op dit moment ontbreken er schakels in ecosystemen. We zien mogelijkheden de leefomgeving in Weststellingwerf voor verschillende soorten weer aantrekkelijk te maken en het beheer hier op af te stemmen. Hiermee willen we de diversiteit weer vergroten. We willen de afname van soorten (o.a. insecten, dieren en vogels) stoppen. Het biologisch evenwicht herstellen of waar mogelijk versterken.

Beleidskaders:
Onze beleidsuitgangspunten en ambities voor biodiversiteit hebben we omschreven in ons Bomenbeleidsplan (1) en in de Landschapsvisie Zuidoost Friesland (2). Deze vormen het kader voor deze memo. Het landelijke Deltaplan Biodiversiteit (3) en het provinciale Herstelprogramma Biodiversiteit Fryslân (4) bieden daarnaast kansen om op aan te sluiten.

1. Bomenbeleidsplan 2017- 2027 Weststellingwerf.
In het bomenbeleidsplan staat dat we het kenmerkende groene karakter van Weststellingwerf willen behouden en versterken. We hebben beschreven hoe we met de (groene) leefomgeving om willen gaan en wat we willen bereiken ten aanzien van herstel en vergroten van de biodiversiteit en de gerelateerde duurzaamheidsambities.

2 Landschapsvisie Zuidoost Friesland 2018 – 2028

In deze landschapsvisie is biodiversiteit als apart thema in samenhang met klimaatadaptie uitgewerkt. Per landschapstype zijn daarin de belangrijkste ontwikkelingen voor biodiversiteit, en de mate van impact op de landschapskarakteristiek omschreven. Evenals de belangrijkste opgaven die daaruit voortvloeien. De Landschapsvisie is als onderlegger voor de Omgevingsvisie Weststellingwerf (2019) gebruikt.

3 Landelijk plan: het Deltaplan Biodiversiteitsherstel.
Op landelijk niveau is het Deltaplan Biodiversiteitsherstel actief op zes thema's om biodiversiteitsherstel in Nederland te realiseren.
Wettelijke bescherming van natuur is geregeld in de Wet natuurbescherming van 2017.

4 Provincie Fryslân werkt aan een gezamenlijk agenda 'Herstelprogramma Biodiversiteit Fryslân'.
Op provinciaal niveau vindt afstemming plaats tussen Friese overheden, Wetterskip Fryslân en natuur- en maatschappelijke organisaties. In 2020 is geanalyseerd wat er gedaan kan worden om de biodiversiteit te versterken, zoals het verbinden of vergroten van de leefgebieden van insecten. De uitvoer van het herstelprogramma start per 1 juli 2021. Gemeenten kunnen zich hierbij aansluiten om samen met andere partijen en bewoners in Friesland de biodiversiteit te behouden, te herstellen en/of te versterken, kennis te delen.

Wat hebben we al gerealiseerd:
1 Voorbeelden van integrale samenwerkingsprojecten (met externe of verschillende lokale partijen):

- *Uitloopgebied Wolvega Zuid* is een project waar verschillende partijen hebben samengewerkt om het gebied duurzaam in te richten.
  Het stedelijk water wordt in het gebied geborgen, gezuiverd en naar de Lende afgevoerd. Er zijn tussen Wolvega en De Blesse ha' s bloemenweides en km 's bloemrijke bermen, km 's natuurvriendelijke oevers en vele ha natuur aangelegd. Er is een speciale bijenweide aangelegd. Door deze inrichting en door het ecologisch beheer (o.a. gefaseerd maaien) is er een ecosysteem ontstaan met een grote diversiteit aan flora en fauna. Het gebied is een aantrekkelijk wandelgebied voor bewoners. Het project heeft veel landelijke media-aandacht gehad op het gebied van klimaatadaptie, biodiversiteit en natuur.

- Met de verbreding van het fietspad De Lende zijn er 7 km bermen met een bloemrijk gebiedseigen dijken zaadmengsel ingezaaid. Er is een ecologische verbindingszone ontstaan voor o.a. insecten en vogels die aansluit op het Uitloopgebied Wolvega Zuid.

- *Duurzaam groen op Industrieterreinen Wolvega* en de onderdoorgang (tunnel).
  Op de industrieterreinen (o.a. Schipsloot en Plantage en langs De Om den Noort) zijn de bermen, beplantingen en oevers natuurvriendelijk ingericht. Er is een oeverzwaluwwand aangelegd. Er is ruimte voor waterberging. De bloemrijke bermen, natuurlijke oevers en beplantingen vormen een vele km lange en vele ha grote ecologische verbindingszone tussen Sonnega en de rotonde Stellingenweg.

- Ten zuiden van de Lindewijk is een waterrijk natuurgebied aangelegd met o.a. een zwaluwwand en een vogeleiland welke aansluit op het Beekdal van De Lende.

  In het buitengebied zijn meer dan 150 km bermen ingezaaid (hersteld) met een gebiedseigen bloemrijk mengsel na de aanleg van glasvezelnetwerk en bermverhardingen.

2 Voorbeelden groenprojecten met in samenwerking met bewoners van dorpen en wijken:

- *Projecten 'Dorp, landschap en biodiversiteit':*
  We hebben voorlichting gegeven over de waarde van het landschap en de kansen voor vergroten van de biodiversiteit op erven en in de openbare ruimte. Samen met bewoners van de dorpen, zijn erven beplant en plannen bedacht om de openbare ruimte in het dorpen te vergroenen en de biodiversiteit te bevorderen.
  Er zijn de afgelopen jaren in dit kader vele km 's hagen, hoogstamfruitbomen/bomen, struiken en meer dan 1 miljoen bloembollen geplant. Samen met het ophangen van meer dan 1000 nestkasten op erven en langs wegen worden de natuurlijke vijanden van de Eikenprocessierups gestimuleerd.
  Vanaf 2005 loopt het project 'Dorpen in het groen'. Vanaf 2012 is er in het project extra aandacht voor biodiversiteitsmaatregelen. Dit jaar worden projecten in de dorpen Boijl en Zandhuizen afgerond en start het project in Oldeholtpade.

- *Steggerda*
  Het dorp heeft zelf ruim 400 nestkasten opgehangen voor vogels om de natuurlijke bestrijding van de eikenprocessierups te bevorderen.

- *Nijeholtpade*
  De bomenstructuur is samen met de inwoners hersteld. Er zijn in het hele dorp diverse soorten bomen geplant. Een aantal bermen zijn ingezaaid met een bloemrijk gebiedseigen mengsel en er zijn machinaal veel bloembollen geplant voor vergroting van de biodiversiteit. De Eikenprocessierups wordt natuurlijk bestreden.

- *De Hoeve/ Noordwolde*
  Veel bomen langs wegen waren door verdroging en boomziekten in slecht. Samen met het dorp zijn plannen gemaakt. Wegen zijn met diverse soorten bomen herplant en aan aantal bermen zijn ingezaaid met bloemrijke streekeigen mengsels. Bewoners hebben nestkasten opgehangen. In woonwijken zijn machinaal grote aantallen bloembollen geplant.

- *Nijeholtwolde en Nijelamer*
  Bewoners hebben een aantal bermen ingezaaid met een streekeigen bloemrijk mengsel en beheren deze bermen. Dit is een pilot project.

- *Wolvega*
  In woonwijk De Heide zijn in het verleden km lange natuurlijke oevers aangelegd met bloemenweides deze worden ecologisch beheerd. Ze vormen km lange natte- en droge ecologische verbindingszones, in combinatie met wandelroutes.

Knelpunten en kansen voor herstel (vergroten) van de biodiversiteit bij ontwikkelingen, (her-)inrichting en beheer in Weststellingwerf.
Er zijn diverse kansen in de gemeente om de biodiversiteit te herstellen. Dit is mogelijk op gemeentelijke eigendom, zoals bermen, sloten en openbaar groen, in het agrarisch gebied, op natuurterreinen maar ook op erven en tuinen van bewoners en op terreinen van ondernemers.
Vooruitlopend op het ambitiedocument dat we u in het laatste kwartaal van 2021 gaan aanbieden schetsen wij alvast welke kansen wij verwachten te kunnen benutten.

1 *Ontwikkelingen en projecten bieden koppelkansen voor het versterken en herstel van de biodiversiteit.*

Door woningbouw- en herinrichtingsprojecten integraal aan te pakken met aandacht voor de biodiversiteit en klimaatmaatregelen ontstaan er kansen een duurzame leefomgeving in te richten. U kunt denken aan projecten zoals de herinrichting van de Steenwijkerweg in De Blesse, het Centrumgebied Wolvega, de Driewegsluis, de Lyclamaweg en diverse kleine renovatieplannen (groen, riool, water en wegen).

2 *Bermen en sloten buiten de bebouwde kom:*

De gemeente heeft meer dan 300 km bermen in eigendom en beheer. Een kwart van de bermen wordt op ecologische wijze beheerd (maaien en afvoeren). Deze bermen zijn vaak bloemrijker en vormen een belangrijk leefgebied voor o.a. insecten en vogels. Mits aaneengesloten vormen ze vaak een ecologische verbindingszone tussen (natuur-) gebieden.
Er liggen vooral kansen voor het vergroten van de biodiversiteit in de resterende 75% van de bermen (en sloten) die niet ecologisch (o.a. klepelen) beheerd wordt. De (bio-) diversiteit is daar lager en diverse planten- en insectensoorten kunnen zich moeilijk vermeerderen

We zijn voornemens in 2021 alle bermen te inventariseren. Door monitoring van aanwezige soorten, de kansrijke gebieden en belangrijke ontbrekende verbindingszones te benoemen kunnen we de voor ecologisch beheer geschikte en minder geschikte bermen bepalen. Een optie voor andere beheermethoden als gefaseerd maaien nemen we mee. Dit resulteert in een kansenkaart en uiteindelijk in een voorstel met verschillende opties. Deze willen we u in het najaar voorleggen.

3 Openbaar groen binnen de kommen van de dorpen:

Er zijn de afgelopen 20 jaar veel groenstructuren ecologisch (her-)ingericht. Deze worden ook op een natuurvriendelijke manier onderhouden. Het zijn gebieden waar de biodiversiteit (het ecosysteem) nagenoeg op orde is, die bewoners waarderen als natuur dichtbij.
Deze aanpak willen we voortzetten, elk jaar een aantal gebieden herinrichten en ecologische verbindingszones creëren. We zien kansen voor natuur met veel diversiteit in soorten. Plaagdieren (als Eikenprocessierups) komen minder voor in gebieden waar de natuur (het groen) in evenwicht is.

Na droogteschade zijn knelpunten geïnventariseerd en is een kansenkaart opgesteld voor het vergroten van de biodiversiteit in de dorpen en wijken. In overleg met Plaatselijke Belangen en bewoners gaan we o.a. gazons omvormen naar bloemrijke weiden om de biodiversiteit te vergroten.

4 *Herstel bomenstructuren, aanplant van diverse soorten bomen:*

Bomen zijn voor de biodiversiteit, vermindering van hittestress (in stedelijk gebied) en voor CO2 reductie belangrijk. Bomen vormen belangrijke verbindingszones.
Door verdroging en door boomziekten aangetaste bomen moeten de komende jaren vervangen worden. Dit is een continu proces van kappen en herplanten die we uitvoeren. Om ziekten en plagen te voorkomen worden diverse boomsoorten geplant, dit geeft meer (bio-) diversiteit. Er blijven na uitval van een soort altijd een aantal boomsoorten over.

5 Door voorlichting draagvlak creëren en samenwerken aan biodiversiteit.

Om resultaten te halen willen we draagvlak creëren door voorlichting te geven. We willen ideeën uit de omgeving in beeld brengen, en activiteiten en projecten op elkaar afstemmen en koppelkansen benutten en kennis uitwisselen. Op deze wijze kunnen we gezamenlijk ambities voor de komende jaren gaan formuleren.

Binnen de gemeente kunnen we samenwerken met diverse belangenorganisaties, zoals o.a. Plaatselijke Belangen, groencommissies, buurtverenigingen, AOC, Vogelwachten, ELAN, Vereniging Agrarisch Natuurbeheer, LTO, Stichting Fluit en Kruid, Wetterskip Fryslân, IFG en SBB.
Samenwerking met omliggende gemeenten, Provincie Fryslân en organisaties als FMF, Landschapsbeheer Friesland, Vlinderstichting, FLORON, Van Hall Larenstein, Fryslân Zoemt en andere overheden zijn voor de toekomst belangrijk.

Samenvatting
Nu de samenleving zich bewust wordt van de noodzaak tot bescherming en vergroting van de biodiversiteit, is het tijd om dit samen met onze bewoners op te pakken.
Wij zijn van plan in 2021 onderzoek te doen naar de knelpunten, de oplossingen te bedenken samen met bewoners en organisaties. Wij willen u eind 2021 een ambitiedocument met uitvoeringsparagraaf ter besluitvorming voorleggen om de biodiversiteit te herstellen en/ of te versterken. Het document zal bestaan uit een aantal opties. De uitwerking van onze ambitie, de keuze tussen verschillende modellen en verschillende opties voor de uitvoering met bijbehorende planning en financiering bepaalt waaruit u kunt kiezen.